

Nr 180.

Av herr **Wagnsson m. fl.**, om pensionsförbättring för vissa änkor och barn efter befattningshavare och arbetare i statens tjänst.

Familjepensioneringen för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst blev genom beslut av 1941 års riksdag ordnad i samband med den vid samma riksdag beslutade tjänstepensionsregleringen. Liksom de nyaste tjänstepensionerna få uppbäras endast av f. d. befattningshavare, som varit i tjänst efter den 1 juli 1939, tillämpas det nyaste allmänna familjepensionsreglementet av den 30 december 1941 (nr 1009) endast för efterlevande till sådana befattningshavare, som varit i tjänst efter den 1 juli 1939.

Frågan om reglering av tjänstepensionerna för sådana befattningshavare, som avgått före den 1 juli 1939, har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Genom beslut vid 1943 och 1944 års riksdagar har också en del av dessa äldre pensionärer fått ökade tjänstepensionsförmåner. Även frågan om familjepensionerna har under de senare åren flera gånger varit förelagd riksdagen. Dock har, såvitt vi ha oss bekant, ingenting åtgjorts i denna fråga, sedan det nyaste familjepensionsreglementet utfärdades.

Statstjänstemännens änkor och barn ha av gammalt fått sina pensioner ordnade genom enskilda kassor, till vilka dels tjänstemännen själva erlagt avgifter, dels bidrag av statsmedel lämnats till betydande belopp, allt efter mycket olika grunder inom de olika kassorna. Först genom beslut av 1936 års riksdag övertogs familjepensioneringen för civila och militära befattningshavare i statens tjänst av staten och ordnades i samband därmed efter enhetliga grunder (allmänna familjepensionsreglementet av den 16 oktober 1936, nr 542). Samtidigt bemyndigades Kungl. Maj:t att träffa överenskommelser med fullmäktige för civilstatens änke- och pupillkassa, för telegrafverkets änke- och pupillkassa samt för statens järnvägars änke- och pupillkassa angående statens övertagande av respektive kassors rättigheter och förpliktelser.

De pensionsförhöjningar, som kommo till stånd genom 1936 års familjepensionsreglemente, fingo emellertid med vissa i kungl. kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 354) angivna undantag åtnjutas endast av efterlevande till sådana befattningshavare, för vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet var gällande och som varit i tjänst efter den 1 juli 1937. Övriga fa-

miljepensioner blevo antingen oförändrade eller underkastade vissa jämförelser.

Efter därom verkställd utredning och framlagd proposition i ärendet till 1939 års riksdag beslöt riksdagen att från och med den 1 juli 1939 skulle tills vidare å vissa äldre familjepensionsförmåner utgå provisorisk pensionsförbättring enligt vissa i propositionen angivna grunder. Härvid räknades med att förbättring skulle utgå å sådana äldre familjepensioner, vid vilka summan av pensionsförmånerna för ensam änka med rätt till hel pension understeg 70 procent av jämförlig hel änkepension enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, inberäknat rörlig del. Med anledning härav utfärdades den 22 juni 1939 en kungl. kungörelse angående ny familjepension i vissa fall (nr 508). Till denna kungörelse är fogad en förteckning över hel familjepension till ensam änka för ett stort antal civila och militära befattningshavare. Å de i förteckningen angivna pensionsbeloppen utgå dels procentuellt tillägg med samma procenttal som för beräkning av rörlig del av pension enligt 1936 års familjepensionsreglemente (för närvarande 26 %), dels kristillägg enligt tabell III, som är bifogad till kungl. kungörelsen den 18 juli 1942 (nr 674) angående kristillägg under tredje kvartalet 1942.

Oaktat riksdagen sålunda vid olika tillfällen medgivit rätt avsevärda förbättringar i fråga om statstjänstemännens familjepensionsförmåner, torde det ej kunna bestridas, att de äldre familjepensionerna, d. v. s. sådana familjepensioner, som ej bestämts genom 1936 eller 1941 års familjepensionsreglementen, fortfarande ligga på en jämförelsevis låg nivå och för det stora flertalet efterlevande till befattningshavare i statens tjänst måste anses otillräckliga.

För att i någon mån belysa den stora ojämnhet, som allt fortfarande kännetecknas av förhållandena på detta område, lämnas här nedan några uppgifter om pensionerna, med vederbörliga tillägg inräknade, för ensam änka efter vissa befattningshavare. Förhållandena torde vara ungefär enahanda i fråga om övriga civila och militära befattningshavares samt arbetares i statens tjänst änkepensioner.

Lönegrad och befattning	Ny familjepension enl. K. K. 508/1939	Familjepensionsregl. ^{16/10} 1936 (nr 542)	Familjepensionsregl. ^{30/12} 1941 (nr 1009)
	Kr.	Kr.	Kr.
A 5 Brevbärare	879	1 248	1 258
A 12 (13) Lokförare	1 417(1 672)*	1 723 ¹	1 824 ²
A 15 Landskontorist	1 430	2 021	2 028
A 21 Notarie (byråsekreterare)	1 877	2 670	2 672
A 23 Läroverksadjunkt	2 049	—	2 940
A 30 Byråchef	2 687	3 831	3 836
UO 2 Fanjunkare	1 237	1 788	1 824
Oa 3 Kapten	2 015	2 876	2 924

* Enl. K. K. ^{4/6} 1937 (nr 356) med 22 % förhöjning.

¹ Lönegrad A 12.

² Lönegrad A 13.

Någon reell reglering av familjepensionerna var icke avsedd att komma till stånd genom 1941 års reglemente. Med anledning därav överensstämma såväl familjepensionsavdragen samt familjepensionerna enligt detta reglemente i stort sett med motsvarande bestämmelser i 1936 års familjepensionsreglemente. Däremot ligga de pensioner, som ej reglerats genom vare sig 1936 eller 1941 års familjepensionsreglementen på en avsevärt mycket lägre nivå. Skillnaden är i många fall mycket betydlig. Så t. ex. har änkan efter en läroverksadjunkt, som varit i tjänst efter den 1 juli 1939, 891 kronor större pension än hon skulle haft, om mannen avgått från tjänsten eller avlidit före nämnda dag. Familjepensionsavdraget höjdes genom 1941 års familjepensionsreglemente från 160 till 267 kronor. Änkan efter en läroverksadjunkt, som tjänstgjort efter nyssnämnda dag, får 253 kronor större pension än änkan efter en rektor vid högre allmänt läroverk, om dennas man avgått före den 1 juli 1939, oaktat rektorns familjepensionsavdrag varit 224 kronor och adjunktens, som nyss anförts, 160 respektive 267 kronor. Änkan efter en notarie, som varit i tjänst efter den 1 juli 1937, har ungefär samma pension som änkan efter en byråchef, som avgått före sagda dag.

Härvid får man ej förbise, att familjepensioneringen huvudsakligen bestrides av tjänstemännen själva genom att deras löner minskas med familjepensionsavdrag och att dessa avdrag särskilt genom 1936 års familjepensionsreglemente rätt avsevärt höjts. Denna höjning kan dock ej motivera, att skillnaden i familjepensionerna för motsvarande tjänster är så stor, som nu är fallet.

Enligt vår mening synes en ytterligare förbättring av de äldre familjepensionerna vara synnerligen behöfelig. Att pensionsavdragen före de senaste löneregleringarna voro mindre än nu, berodde huvudsakligen på att lönerna då voro lägre och att i allmänhet vissa befordringsavgifter erlades. Efterlevande med äldre pensioner äro dock nu i lika stort behov av tillräckliga pensioner som de efterlevande, vilka fått sina pensioner bestämda efter mera gynnsamma grunder. Då emellertid de äldre familjepensionsbestämmelserna äro mycket invecklade och svåröverskådliga, synes föreliggande fråga böra underkastas en mera ingående utredning än som kan åstadkommas i en enskild motion.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning på vad sätt en förbättring av familjepensioner av äldre typ må kunna beredas änkor och barn efter befattningshavare och arbetare i

statens tjänst samt därefter snarast möjligt för riksdagen
framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm i januari 1945.

<i>Ruben Wagnsson.</i>	<i>Karl Aug. Johanson.</i>	<i>Edwin Berling.</i>
<i>John Björck.</i>	<i>Emil Petersson.</i>	<i>Helge Bäcklund.</i>
<i>Josef Hagman.</i>	<i>David Norman.</i>	<i>E. A. Lindblom.</i>
<i>Gottfrid Karlsson.</i>	<i>John Sandberg.</i>	<i>Gustaf Fahlander.</i>
<i>F. O. Ericson.</i>	<i>Axel Löfgren.</i>	<i>Bengt Elmgren.</i>
<i>Ernst Hage.</i>	<i>Gösta Siljeström.</i>	<i>Axel Leander.</i>
<i>Ragn. Bergh.</i>	<i>Erik Arrhén.</i>	<i>William Linder.</i>
<i>Herman Ericsson.</i>	<i>N. R. Rosenberg.</i>	<i>Fredrik Ström.</i>
<i>Verner Söderkvist.</i>	<i>L. Franzon.</i>	